

primer Julijan; ti se marveč trdno oklepajo kake klike, in kadar ima ta klika uspeh, so deležni vseh dobrot družbe v največji meri. Gorje učenemu človeku, ki ne pripada nobeni klikli! Očitajo mu celó male in zelo dvomljive uspehe in v imenu javne morale ga brez pomisleka okradejo. Ej, gospoda, roman je ogledalo, ki se sprehaja po veliki cesti. Vaše oči vidijo sedaj modrino neba, ki odseva v njem, sedaj blato cestnih mlakuž. In človeka, ki nosi v svojem nahrbtnem košu ogledalo, boste dolžili nemoralnosti! Njegovo ogledalo kaže blato, in obsodili boste ogledalo! Obsojajte rajši veliko cesto, kjer je mlaka, še bolj pa cestnega nadzornika, ki dopušča, da zastaja umazana voda in se delajo luže.

Sedaj, ko smo si na jasnem, da je Matildin značaj v našem nič manj previdnem kakor krepostnem veku nemogoč, sem nekoliko manj v strahu, da koga ne razdražim, ako nadaljujem povest o brezumnem početju tega ljubeznivega dekleta.)

Drugi dan je ves čas prežala na vsako priliko, da bi se prepričala, ali je premagala svojo brezumno strast. Njen glavni smoter je bil, da bi bila Julijanu v vsem zoprna; toda pazila je na vsak njegov korak.

Julijan je bil preveč nesrečen in predvsem preveč razburjen, da bi uganil, kaj tiči za tem početjem njene zamotane strasti, še manj pa je mogel vedeti, koliko ugodnega je v tem zanj: bil je žrtev tega početja; mogoče ni še nikoli doslej tako živo občutil svoje nesreče. Njegov duh je tako malo obvladoval njegova dejanja, da ne bi bil razumel besed kakega čemernege filozofa, ki bi mu bil dejal: »Glejte, da se hitro okoristite z razpoloženjem, ki bo za vas sedaj ugodno; pri taki umstveni ljubezni, ki jo lahko vidimo v Parizu, isto razpoloženje ne more trajati dlje ko dva dni.« Toda kakor je bil Julijan prenapet, imel je vendar svojo čast. Njegova prva dolžnost je bila molččnost; to je razumel. Vprašati za svet, zaupati svoje muke poljubnemu človeku, to bi bila sreča, podobna oni, ki doleti nesrečneža, ko mu na potu skozi gorečo puščavo pade kapljica mrzle vode z neba. Poznal je nevarnost, bal se je, da ne bi odgovoril s potokom solz radovednežu, ki bi ga česa vprašal; in zaprl se je v svojo sobo.

Videl je Matildo, ki se je dolgo sprehajala po vrtu; ko je slednjič odšla, je prišel dol; stopil je k rožnatemu grmu, kjer je bila utrjala cvetko.

Noč je bila temna. Mogel se je vdajati svoji nesreči, ne da bi se bal, da ga bo kdo videl. Jasno mu je bilo, da gospodična La Molova ljubi enega med temi mladimi častniki, s katerimi se

je pravkar tako veselo razgovarjala. Tudi njega je nekoč ljubila, toda spoznala je, kako malo je vreden.

»In zares sem kaj malo vreden!« si je dejal z globokim prepričanjem; »v celoti sem za druge prav nizkotno, vsakdanje in dolgočasno bitje, sam sebi pa neznosen.« Smrtno so se mu zastudile vse njegove dobre lastnosti in vse stvari, ki jih je doslej ljubil z navdušenjem. In v tem stanju, ko je videl vse narobe, je hotel soditi življenje s svojo domišljijo. Take zmote so sposobni le nenavadni ljudje.

Nekolikokrat mu je prišla misel na samomor; to je bila zelo mamljiva slika, bilo je kot sladak počitek; kot kozarec mrzle vode, ki ga ponudijo nesrečnežu, ko v puščavi umira od žeje in vročine.

»Moja smrt bo še povečala zaničevanje, ki ga čuti zame!« je vzkliknil. »Kakšen spomin bom pustil za seboj!«

Za človeško bitje, ki se je pogreznilo do te najnižje globine nesreče, je pomoč le še v pogumu. Julijan ni bil dovolj globokoumen, da bi si dejal: »Moram se ojunčiti.« Toda ko je gledal v okno Matildine sobe, je skozi zastore videl, da je ugasnila luč: slikal si je to ljubko sobo, ki jo je videl, žal, le enkrat v življenju. Dalje njegova domišljija ni segala.

Udarilo je eno po polnoči. Slišati glas zvona ter si reči: sedaj splezam k njej po lestvici — to vse je bilo le en sam hip.

To je bil blisk genija, ki je posvetil, in takoj so se trumoma oglasili zdravi razlogi. »Ali morem biti bolj srečen!« si je dejal. Stekel je k lestvici, toda vrtnar jo je bil privezal na verigo. Julijan je odlomil petelina ene svojih pištolic in ker ga je v tem hipu navdajala nadčloveška moč, je s tem petelinom zvil člen verige, ki je držala lestvico; v nekoliko minutah jo je že dvignil ter jo naslonil pod Matildino okno.

»Jezila se bo in zaničevala me bo še bolj, a kaj za to? Dam ji še poljub, poslednji poljub, nato pojdem v svojo sobo in se usmrtime ... moje ustnice se dotaknejo njenega lica, preden umrem!«

Kot bi letel, spleza po lestvici, potrka na oknico: čez nekaj hipov ga Matilda sliši, hoče odpreti oknico, toda lestvica je na poti: Julijan se obesi za železni kavelj, ki drži oknico, kadar je odprta, in ne meneč se za nevarnost, da lahko vsak trenutek pade v globino, odrine lestvico z močnim suknom ter jo nekoliko premakne. Matilda lahko odpre oknico.

Julijan skoči v sobo, bolj mrtev kakor živ:

»Torej ti!« je vzkliknila ter se mu vrgla v naročje ...